

יוסף שטיינהרץ, מנהל בית החולים, שהחל ללמוד רפואה, אך לא סיים את לימודיו.

המנהל

מיטות כפי שצולמו בסתר על ידי צלם העולם הזה בביקור הראשון. מיטות אלו נראו שונות לחלוטין בביקור השני.

במסדרון

שושנה לחצה את ידיו של כתב העולם הזה שנודעה זהותו האמיתית, לרכך התרשמותו

האחות

דברים כאלה, תדבר עם מנהל-החשבוני נות". הלה לא היה, כמוכן, בנימצא. אך יושקו הבטיחני שהשכר הוא הסתדרותי. נרגעתי.

את פשר התנהגותם המזורה של המנהל ואשתו הסבירה לי אחת העובדות: "אם הוא היה משלם, היו באים אנשים לעבוד פה. אבל הוא לא רוצה לשלם. הוא חושב שאת כל העבודות יכולים לעשות החו"ל לים עצמם."

יצאתי את בית-החולים לאחר שעות אחר דות של סיר מודרך, ולאחר שנתקבלתי לעבודה כאיש-סגל תוך חמש דקות מרגע הגיעי. איש לא ביקש לדעת את שמי המלא, לא ביקשני להציג המלצות או תעודות כלשהן, לא שאל אותי דבר על עברי.

מחרת הגעתי לעבודה. איחתי ב-30 דקות, אך איש לא שם לב לכך. האחות שהקבילה את פני נראתה מופתעת ביותר. נראה שלא האמינה כי אומנם אניע. מייד נלקחתי אל ה"מירפאה", המשמשת עבור צוות-העובדים של המוסד גם כמלאי תחם, וכמקום בו הם משאירים את הפציעים האישיים. קיבלתי חלוק, האחות שושנה לקחה אותי איתה, לקראת חלולים לאכול, והראתה לי איך נעשה הדבר.

ללכת להדרה-האוכל? ונכנסים לחדרים. מושכים את השמיכות, משליכים אותן על הריצפה ומודיעים בקול: "אם לא תגיע לארוחת-בוקר, לא תקבל אפילו כוס תה". האיום מוכר לחולים הישנים. מייד החלו שועטים לעבר הדרה-האוכל, בבולאיהם.

משך שלושה הימים שביליתי במוסד, לא ראיתי אצל החולים אף בדל של מיבי רשת-שיניים או סבון, שלא לדבר על מגבת. בחדרי-האוכל נתנה לי האחות שושנה, אשה בשנות החמישים לחייה, בעלת הוי פעה מוזנחת ופרועה, סיר ענק ובו פרוי סות'לחם, והורתה לי לחלק אותן בין החולים. "שתי פרוטות לכל חולה", אמרה, "ולא יותר. הם יבקשו ממך עוד, אבל אל תיתן להם."

האחות שרה חילקה לכל חולה צלחת פלסטיק ועליה מימרה נוזלי שבונה. מ" שום-מה, "גבינה", ועוד צלחת ובה מעט דייסה. בנוסף קיבל כל חולה כוס תה.

זה היה שלב א', בשלב ב' נלקחתי לר-אות כיצד מאכילים את החולים שאינם מסוגלים ללכת להדרה-האוכל. אלה שוכבים במיפסר חדרים קטנים, דחוסים וצמודים זה אל זה, מכוסים בקירעי-שמיכות. ריח חריף ומבחיל של שתן היה תלוי באוויר. האחות שושנה עברה בין החלים וחילקה צלחות ובהן מעין דייסה עכורה. היא תח בה לכל אחד צלחת ביד, ופקדה על החו"ל לה שמצבו הטוב ביותר בחדר, להאכיל את השאר. פה-ושם תחבה לפיו של חולה כך מלאה דייסה, וכאשר החל זה משמיע קולות חנוקים, טפחה על גבו והעבירה את צלחתו לחולה אחר, בהפטירה לעצמה: "הוא בטח לא רעב..."

כך עברה האחות תוך 30 דקות על-פני כ-40 חולים. כלומר, פחות מדקה להאכלת חולה שאינו מסוגל לאכול בכוחות-עצמו. אותה עת נטלו שני גברים, האחד עולה יחדש מרומניה, ששמו בויו, והאחר ערבי,

ומעילים — בשלל צבעים וצורות ססגוני ביותר. כולם היו במצב שמתחת לכל בני קורת. רוב הבגדים קטנים מדי, את הבגדי דים החליפו רק לחולים שנרטבו, כלומר עשו את צרכיהם במכונסיים. טכס החלפת הבגדים נערך במיסדרון המירפאה, לעיני כל החולים האחרים. נשים חולות ניצבו שם וצעקו בהתפעלות למראה מערומיהם של הגברים. חדרה-מירפאה עצמו, בו נמר צא תגורחיהם דולק, היה תפוס על-ידי פקידה שלא חדלה להתלונן על השיעמום וחוסר-המעש, והייתה טרודה בהכנת קפה — בכלי מיוחד — עבור מעבדה, המנהל, שטיינהרץ.

אן שלחה אותי האחות שושנה אל המחסן, להביא שמיכה לאחת החולות. במחסן לעיני שתי שורות של שמיכות. בעליונה — שמיכות במצב טוב, ובתחתונה — בלואים מצחינים. באופן טבעי נטלתי שמיכה עבה ושלמה. האשה המופקדת על המחסן הבחינה במעשי, וצעקה: "לא מכאן! מהשורה השנייה! אלה שמיכות בשביל ביקורת!" היא משרה לידי שמיכה שנטלה מן השורה התחתונה — דקה וקרועה, ומדיפה צחנה מבעיתה. לקראת ארוחת-עשר, שכללה פרוסת-לחם מרוחה בשיכבה דקה של מרגרינה, וכוס תה, הוזמנתי אחרי-כבוד אל המטבח. וזהמה, סירחון וזבובים שלטו בו ללא-מיצרים. צוות עובדי-המטבח היה מורכב כולו מחולים מוזנחים ומטונפים שטיפלו במזונם של חבריהם האומללים בידיים מגודלות ציפורניים שחורות. על ארוחת-תיהם הדלות של 300 אסירי בית-החולים הופקדה טבחית אחת ויחידה.

בתום ארוחת-העשר נתבקשתי על-ידי האחות הראשית סילביה לעזור לעולה החדש בויו, בטיפול בחולי מחלקת הק" שישים, ה-2. נכנסנו למחלקה במפתיע. לעיני נתגלתה תמונה מחרידה. בחצר הביתן עמד בויו, הממונה על המחלקה, גילח אחדים מהחולים, בשיטת הסרט-הנע. כאשר התלונן אחד המגולחים שהתער חתך את פניו, אמר בויו: "זה כלום, רק שריטה". פניו של החולה היו מוצפים דם. החדר עצמו היה אפוף צחנה נוראה של שתן וצואה. החלונות היו סגורים. קיבתי התפסכה בקירבי. חולים שכבו במיטות חשופות, מטונפות מצרכיהם. אחריים עמדו (המשך בעמוד 30)

גאותו של מנהל המוסד, יוסף (יושקו) שטיינהרץ. "בחולה הזה תלוי נקיון תצרו של בית החולים", סיפר לי בגאווה שטיינהרץ בתום ביקורי במקום. אחרי שכבר גיליתי לו את זהותי האמיתית. "הוא דואג לכך שהמוסד יהיה נקי. הוא מרים כל פיסת-ליכלוך קטנה". שטיינהרץ אולי אינו יודע זאת, אך במו" עיני ראיתי כי חולה זה, שעליו גאותו, אומנם אסף את הליכלוך בנאמנות, אך מייד לאחר-מכן היה מעביר את "מציאו"

תיו" במהירות-שיא לפינה אחרת בחצר, ומסדר אותן שם בסדר מופתי. אך הצרו של בית-החולים היתה כגן-עדן ממש, לעומת חדריו.

סדנים אינם קרועות והשמיכות - קרועות

ות בית-החולים היה מודע לעובי דה זו היטב, כגיראה. כך, למשל, כאשר הוביל אותי יונתן לסיור בחדרים השונים, דאג להזהיר אותי על שת שעמנו להיכנס לאחד החדרים: "אל תרגש ממה שאתה רואה, אתה רק צריך להתרגל, ואז הכל יהיה בסדר, זה לא-יכליךך נורא".

בסיומו עברנו ממחלקה למחלקה, מה"קל" אל ה"כבד". במחלקות של חולים קלים, יחסית, עוד ניתן היה לראות שמיכות או סדנים מטונפים, שגם עם דימיון פרוע היית מתקשה לזהות בהם ציוד של בית-חולים. אך המחלקות הקשות יותר היו גם אלה בבחינת בליימצא.

אצל החולים ה"קלים" ניצבות שמונה מיטות בחדר קטן, כשבין מיטה למיטה רווח של סנטימטרים ספורים. במחלקות — כמו ה'1 ריה"2, שנהן ה"קשות" במחלקות המוסד, היו המיטות צמודות לקיר, וזו אל זו. ראשו של חולה אחד נגע ברגליו של אחר וכן הלאה, לאורך כל הקירות.

במרכז החדר, שולחנות אחרים עם ציפויי פורמיקה כחול, וסביבם ספסלים. רק בקושי רב ניתן לעבור מיטה למיטה בחדר המלבני הארוך, בו שוכבים כ-40 חולים. כל ניסיונות להתאים את מיספר המיטות למיספר החולים עלו בתוהו.

במחלקה ה'1 שוכנים המסוכנים מבין החולים. במחלקה הסגורה, כפי שמכנים אותה, ראיתי זוועות שהדימיון החולני כי יותר עדיין אל ברא. ליד הקיר, ביום גשם קר, עמדו כעשרה גברים, בשורה. כימעט כולם היו יחפים, ללא גרביים. ניכר היה בהם שזה זמן רב לא ידעו טעם מים וסבון.

במחלקה זו, מפניה הוזהרתי כי קיימת סכנה שיתקיפו אותי, מצאתי אשה חולה ומסובבת באינרפריע. שני חולים-גברים רפפו אחריה בצריחות נוראות. ביקשתי מיונתן להתערב, להוציאה מן המחלקה, אך הוא אמר לי:

"אין צורך. היא נמצאת פה כל הזמן. היא רוצה להיות פה, או מה אנחנו יכולים לעשות? הרדיפה הזו היא רק מישחק בשבילם. אין צורך להתערב". כאשר פנינו לצאת ממחלקה זו הספקתי לראות כיצד מדביקים השניים את האשה, שנפלה על ריצפת-הבטון...

במחלקה ה-2, שם שוכנים החולים הק" שישים יותר, היה המצב דומה מאד. כאן לא היתה כל הפרדה בין המינים. גברים ונשים התגוררו יחד. החלונות היו סגורים, וצחנה נוראה עלתה מהחדר. כאשר נכנסתי, מיהרו כמה חולים להתכסות. הסביר לי יונתן: "הם חושבים שבאת לפקח, או הם מפחדים. הם יודעים שכשבא מפקח, הם צריכים להיות בסדר".

כאשר פניתי לצאת את בית-החולים, בי תום הסירור המודרך, נקראתי לחזור על-ידי אשה בחלוק לבן פתוח, שניצבה במרכז החדר וצעקה לעברי. "זהוהי האחות הרא-שית", אמר לי יונתן, "היא צריכה לדבר איתך לפני שאתה מחלי לעבוד. היא הגיעה רק עכשיו". השעה היתה 11 בבוקר. האחות הראשית, שהייתה בהריון מתקדם, התגלתה כסילביה שטיינהרץ, אשתו של מנהל בית-החולים. מייד משרה לי הוראות מפורשות: "עליך להגיע לעבודה בדיק בשבע בבוקר. אסור לאחזר. לעבודה קשה, ואתה צריך לשים לב למה שאומרים לך לעשות". ביקשתי לדעת מה יהיה שכרי, "בצניינים כאלה אני לא מתערבת", אמרה לי, "על זה תדבר עם יושקו (המנהל)".

כאשר הסביר לי יונתן, סגן-המנהל, את העבודה, אמר בכל לשון: "אתה תראה שזאת עבודה בכלל לא מסובכת. תלמד איזה כדורים לתת לחולים, ואז תוכל לתת ליף אותנו במשמרות. זה לא תורה גדולה".

מנהל בית-החולים, שטיינהרץ, טען אומ"גם שהכדורים ניתנים לפי הוראות הרופא,

כאשר הסביר לי יונתן, סגן-המנהל, את העבודה, אמר בכל לשון: "אתה תראה שזאת עבודה בכלל לא מסובכת. תלמד איזה כדורים לתת לחולים, ואז תוכל לתת ליף אותנו במשמרות. זה לא תורה גדולה".

מנהל בית-החולים, שטיינהרץ, טען אומ"גם שהכדורים ניתנים לפי הוראות הרופא,

גאותו של מנהל המוסד, יוסף (יושקו) שטיינהרץ. "בחולה הזה תלוי נקיון תצרו של בית החולים", סיפר לי בגאווה שטיינהרץ בתום ביקורי במקום. אחרי שכבר גיליתי לו את זהותי האמיתית. "הוא דואג לכך שהמוסד יהיה נקי. הוא מרים כל פיסת-ליכלוך קטנה". שטיינהרץ אולי אינו יודע זאת, אך במו" עיני ראיתי כי חולה זה, שעליו גאותו, אומנם אסף את הליכלוך בנאמנות, אך מייד לאחר-מכן היה מעביר את "מציאו"

תיו" במהירות-שיא לפינה אחרת בחצר, ומסדר אותן שם בסדר מופתי. אך הצרו של בית-החולים היתה כגן-עדן ממש, לעומת חדריו.

סדנים אינם קרועות והשמיכות - קרועות

ות בית-החולים היה מודע לעובי דה זו היטב, כגיראה. כך, למשל, כאשר הוביל אותי יונתן לסיור בחדרים השונים, דאג להזהיר אותי על שת שעמנו להיכנס לאחד החדרים: "אל תרגש ממה שאתה רואה, אתה רק צריך להתרגל, ואז הכל יהיה בסדר, זה לא-יכליךך נורא".

בסיומו עברנו ממחלקה למחלקה, מה"קל" אל ה"כבד". במחלקות של חולים קלים, יחסית, עוד ניתן היה לראות שמיכות או סדנים מטונפים, שגם עם דימיון פרוע היית מתקשה לזהות בהם ציוד של בית-חולים. אך המחלקות הקשות יותר היו גם אלה בבחינת בליימצא.

אצל החולים ה"קלים" ניצבות שמונה מיטות בחדר קטן, כשבין מיטה למיטה רווח של סנטימטרים ספורים. במחלקות — כמו ה'1 ריה"2, שנהן ה"קשות" במחלקות המוסד, היו המיטות צמודות לקיר, וזו אל זו. ראשו של חולה אחד נגע ברגליו של אחר וכן הלאה, לאורך כל הקירות.

במרכז החדר, שולחנות אחרים עם ציפויי פורמיקה כחול, וסביבם ספסלים. רק בקושי רב ניתן לעבור מיטה למיטה בחדר המלבני הארוך, בו שוכבים כ-40 חולים. כל ניסיונות להתאים את מיספר המיטות למיספר החולים עלו בתוהו.

במחלקה ה'1 שוכנים המסוכנים מבין החולים. במחלקה הסגורה, כפי שמכנים אותה, ראיתי זוועות שהדימיון החולני כי יותר עדיין אל ברא. ליד הקיר, ביום גשם קר, עמדו כעשרה גברים, בשורה. כימעט כולם היו יחפים, ללא גרביים. ניכר היה בהם שזה זמן רב לא ידעו טעם מים וסבון.

במחלקה זו, מפניה הוזהרתי כי קיימת סכנה שיתקיפו אותי, מצאתי אשה חולה ומסובבת באינרפריע. שני חולים-גברים רפפו אחריה בצריחות נוראות. ביקשתי מיונתן להתערב, להוציאה מן המחלקה, אך הוא אמר לי:

"אין צורך. היא נמצאת פה כל הזמן. היא רוצה להיות פה, או מה אנחנו יכולים לעשות? הרדיפה הזו היא רק מישחק בשבילם. אין צורך להתערב". כאשר פנינו לצאת ממחלקה זו הספקתי לראות כיצד מדביקים השניים את האשה, שנפלה על ריצפת-הבטון...

במחלקה ה-2, שם שוכנים החולים הק" שישים יותר, היה המצב דומה מאד. כאן לא היתה כל הפרדה בין המינים. גברים ונשים התגוררו יחד. החלונות היו סגורים, וצחנה נוראה עלתה מהחדר. כאשר נכנסתי, מיהרו כמה חולים להתכסות. הסביר לי יונתן: "הם חושבים שבאת לפקח, או הם מפחדים. הם יודעים שכשבא מפקח, הם צריכים להיות בסדר".

כאשר פניתי לצאת את בית-החולים, בי תום הסירור המודרך, נקראתי לחזור על-ידי אשה בחלוק לבן פתוח, שניצבה במרכז החדר וצעקה לעברי. "זהוהי האחות הרא-שית", אמר לי יונתן, "היא צריכה לדבר איתך לפני שאתה מחלי לעבוד. היא הגיעה רק עכשיו". השעה היתה 11 בבוקר. האחות הראשית, שהייתה בהריון מתקדם, התגלתה כסילביה שטיינהרץ, אשתו של מנהל בית-החולים. מייד משרה לי הוראות מפורשות: "עליך להגיע לעבודה בדיק בשבע בבוקר. אסור לאחזר. לעבודה קשה, ואתה צריך לשים לב למה שאומרים לך לעשות". ביקשתי לדעת מה יהיה שכרי, "בצניינים כאלה אני לא מתערבת", אמרה לי, "על זה תדבר עם יושקו (המנהל)".

כאשר הסביר לי יונתן, סגן-המנהל, את העבודה, אמר בכל לשון: "אתה תראה שזאת עבודה בכלל לא מסובכת. תלמד איזה כדורים לתת לחולים, ואז תוכל לתת ליף אותנו במשמרות. זה לא תורה גדולה".

מנהל בית-החולים, שטיינהרץ, טען אומ"גם שהכדורים ניתנים לפי הוראות הרופא,

כאשר הסביר לי יונתן, סגן-המנהל, את העבודה, אמר בכל לשון: "אתה תראה שזאת עבודה בכלל לא מסובכת. תלמד איזה כדורים לתת לחולים, ואז תוכל לתת ליף אותנו במשמרות. זה לא תורה גדולה".

מנהל בית-החולים, שטיינהרץ, טען אומ"גם שהכדורים ניתנים לפי הוראות הרופא,